

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2005

GRÉIGIS ÁRSA — GNÁTHLEIBHÉAL (400 marc)

AM: 3 Uair

A.

(Teastaíonn ó na saighdiúirí Xenophon, an tAithneach, a cheapadh ina cheannaire orthu; iarrann sé orthu, áfach, Spartach a cheapadh ina áit.)

ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἕνα αἴρεσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξεν αὐτοῖς, προυβάλλοντο τὸν Ξενοφῶντα. ἐπεὶ δὲ ἔδόκει δῆλον εἶναι ὅτι αἱρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε· “Ἐγώ, ὡς ἄνδρες, ἥδομαι μὲν τιμώμενος ὑφ' ὑμῶν, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι τοὺς θεοὺς δοῦναι μοι γενέσθαι αἰτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος, οὐδοκεῖ μοι συμφέρον εἶναι ὑμῖν· ἐμοὶ τε αὖ οὐ πάντι τι νομίζω ἀσφαλές εἶναι τοῦτο. ὁρᾶ γὰρ ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες τῇ πατρίδι μον πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἥγεμόνας εἶναι.”

SÉINEAFÓN (70)

αἴρεομαι: roghnaím. δοκεῖ (+ Tuiseal Tabharthach): dealraíonn sé (do ...), dealraíonn sé go rud maithé é (do ...). προβάλλομαι: molaim mar iarrthóir. δῆλος: soiléir. ἐπιψηφίζω: cuirim ar vótá é. ἥδομαι: táim sásta. χάριν ἔχω: táim buíoch. αἰτιός: an chuíos. τὸ...ἐμὲ προκριθῆναι: “ó tharla go bhfuilim roghnaithe mar ...”. συμφέρων: buntáisteach. ὁμολογέω: aontaím. ἥγεμών: ceannaire.

B.

(Cuireann muintir na hAithne suim de 1000 talann agus 100 long chogaidh i leataobh le húsáid amháin má dhéantar ionsá ar an Aithin í féin ón fharraige.)

οἱ Ἀθηναῖοι φυλακὰς κατεστήσαντο κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὥσπερ δὴ ἔμελλον διὰ παντὸς τοῦ πολέμου φυλάξειν· καὶ χίλια τάλαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς ἐξαίρετα ποιησαμένους χωρίς θέσθαι καὶ μὴ ἀναλοῦν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων χρημάτων πολεμεῖν· ἐάν δέ τις εἴπῃ ἡ ἐπιψηφίσης κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα ἐς ἄλλο τι, ἐάν μὴ οἱ πολέμοι νηῆτη στρατῷ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει καὶ δέῃ ἀμύνασθαι, θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο. τριήρεις θ' ἐκατὸν ἐξαιρέτους ἐποιήσαντο, κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἔκαστον τὰς βελτίστας· τούτων δὲ τῶν τριήρων ἔδοξεν αὐτοῖς μὴ χρῆσθαι μηδεμιᾶ ἐς ἄλλο τι ἢ μετὰ τῶν χρημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνουν.

TÚICÍDIDÉAS (70)

καθίσταμαι: lonnaím, cuirim ar stáisiún. τὰ χρήματα: airgead. δοκεῖ (+ Taiseal Tabharthach): dealraíonn sé go rud maithé é. (do ...). ἐξαίρετόν τι ποιέομαι: cuirim rud éigin i leataobh. χωρίς: i leataobh, i dtaisce. ἀναλόω: caithim. ἐπιψηφίζω: cuirim ar vótá é. κινέω: aistrím. νηῆτης στρατός: cabhlach. ἀμύνομαι: déanaim cosaint ar. ἡ ζημία: pionós. ἡ τριήρης: long chogaidh. ὁ ἐνιαυτός: bliain.

C.

(Tá Hippolytos ag fáil bháis. Tugann sé maithiúnas dá athair a bhí ina chuíos lena bhás.)

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ	λαβοῦ, πάτερ, μον καὶ κατόρθωσον δέμας
ΘΗΣΕΥΣ	οἵμοι, τέκνον, τί δρᾶς με τὸν δυσδαιμόνα;
ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ	δλωλα καὶ δὴ νερτέρων ὁρῶ πύλας.
ΘΗΣΕΥΣ	ἢ τὴν ἐμὴν ἄναγνον ἐκλιπὼν χέρα;
ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ	οὐ δῆτ', ἐπεὶ δε τοῦδ' ἐλευθερῶ φόνον.
ΘΗΣΕΥΣ	τί φῆς; ἀφίης αἴματός μ' ἐλεύθερον;
ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ	τὴν τοξόδαιμον Ἀρτεμιν μαρτύρομαι.
ΘΗΣΕΥΣ	ὦ φύλαθ, ὡς γενναῖος ἐκφαίνῃ πατρί.
ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ	ὦ χαῖρε καὶ σύ, χαῖρε πολλά μοι, πάτερ.

EOIRIPIDÉAS (70)

κατορθώω: cuirim ina sheasamh cruinn díreach. τὸ δέμας: corp. οἵμοι: faraor. δυσδαιμόνων: mí-ámharach. δλωλα: táim ag fáil bháis. οἱ νέρτεροι: iad sin thíos (i. na daoine marbha). ἄναγνος: mínaofa. ὁ φόνος: dúnmarú. ἀφίημι: cuirim chun bealaigh. τὸ αἷμα: doirteadh fola. ἡ τοξόδαιμος: Banbhoghádóir. γενναῖος: uasal. ἐκφαίνομαι: taispeánaim mé féin.

D.

(Tagann Odaiséas agus a chriú go dtí thír Aiolos arís. Fiafraíonn na daoine de cén fáth ar tháinig sé ar ais chucu. Cuireann sé an milleán ar an gcriú agus iarrann tuilleadh cabhrach orthu.)

ἐλθόντες δ' ἐς δῶμα παρὰ σταθμοῖσιν ἐπ' οὐδοῦ
ἔξομεθ· οἱ δ' ἀνὰ θυμὸν ἐθάμβεον ἔκ τ' ἐρέοντο.
“Πῶς ἥλθες, Ὁδυσεῦ; τίς τοι κακὸς ἔχραε δαιμῶν;
ἢ μέν σ' ἐνδυκέως ἀπεπέμπομεν, ὅφρ' ἀφίκοι
πατρίδα σὴν καὶ δῶμα καὶ εἴ πού τοι φίλον ἐστίν.”
ώς φάσαν, αὐτὰρ ἐγὼ μετεφώνεον ἀχνύμενος κῆρος
“Ἄσσάν μ' ἔταροι τε κακοὶ πρὸς τοῖσι τε ὑπνοῖς
σχέτλιος. ἀλλ' ἀκέσασθε, φίλοι· δύναμις γάρ ἐν ὑμῖν.”
ώς ἐφάμην μαλακοῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσιν.

HÓIMÉAR (70)

ό σταθμός: ursain. ὁ οὐδός: tairseach. θαμβέω: tá ionadh orm. ἐξερέομαι: fiafraím. χράω: ionsaím. ἐνδυκέως: le cúram cineálta. ὅφρα: ionas go. μεταφωνέω: labhraím. ἀχνύμενος κῆρος: go tromchroíoch. ἀάω: gortaím. πρός (+ Tuiseal Tabharthach): chomh maith le. σχέτλιος: cruálach. ἀκέομαι: cuirim rudaí ina gceart. μαλακός: caoin, ceansa. καθαπτόμενος: labhraím le.

2.

[100]

(i) Cuir Gaeilge ar: (60)

ώς εἰπὼν θάμνων ὑπεδύσετο δῖος Ὄσυσσεύς,
ἐκ πυκνῆς δ' ὄλης πτόρθον κλάσε χειρὶ παχεύῃ
φύλλων, ώς ρύσαιτο περὶ χροὶ μήδεα φωτός.
βῆ δ' ὡς τε λέων ὁρεσίτροφος, ἀλλὶ πεποιθώς,
ὅς τ' εἰσ' ὑόμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὅσσε
δαιέται· αὐτὰρ ὁ βουνὸς μετέρχεται ἢ δίεσσιν
ἡὲ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστὴρ,
μήλων πειρήσοντα, καὶ ἐς πυκνὸν δόμον ἐλθεῖν·
ώς Ὄδυσσεὺς κούρησιν ἐϋπλοκάμοισιν ἔμελλε
μίξεσθαι, γυμνός περ ἐών· χρειώ γάρ ἵκανε.
σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,
τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλῃ ἐπ' ἥϊόνας προύχοντας·
οἵη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῇ γάρ Ἀθήνη
θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γνίων.

READING GREEK

- (ii) Freagair **ceithre cinn ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá deich marc ag dul do gach ceist díobh.):– (40)
- (a) Rianaigh go hachomair conas a tharla go raibh Odaiséas sa chaoi a bhfuil cur síos uirthi thuas.
 - (b) Conas a thug Odaiséas ar Nausikaa cabhrú leis?
 - (c) Sna sleachta atá léite agat cad a dhéanann Aitéine le cabhrú le hOdaiséas?
 - (d) Scríobh síos an **Chéad Phearsa, Uimhir Uatha, Aimsir Láithreach** de na briathra a bhfuil líne fúthu thuas:

$\beta\eta$, $\dot{\epsilon}\lambda\theta\epsilon\bar{\nu}$, $\theta\bar{\eta}\kappa\epsilon$.

- (e) Inis go hachomair conas a maraíodh mac Créasas.
- (f) Inis go hachomair an scéal faoi conas a cruthaíodh an cine daonna, mar atá inste sna sleachta as Platón atá léite agat.

3. Freagair **trí cinn** de na ceistí seo a leanas. Ní mór ceist **amháin** ar a laghad a roghnú as Roinn A agus ceist **amháin** as Roinn B. Is féidir an tríú ceist a roghnú as Roinn A **nó** as Roinn B. (Tá tríocha marc ag dul do gach ceist díobh):–

[90]

A.

- (i) Déan cur síos ar an ról a d'imir Brasidas gCogadh na Peilpinéise.
- (ii) Scríobh nótaí gearra faoi **dhá cheann ar bith** díobh seo a leanas:–
Síocháin Nicias; Lysander; Aegospotami; Agesilaus.
- (iii) Rianaigh na príomhimeachtaí a bhaineann le gabháil na Peirse ag Alastar suas go dtí Cath Gaugamela (Arbela), agus an cath sin san áireamh freisin.
- (iv) Dá dtabharfaí rogha duit idir cónaí i Sean-Sparta **nó** sa tSean-Aithin, cén ceann a roghnófá? Mnígh do fhreagra agus tagairt á déanamh agat dá gcórais rialtais agus do na cineálacha sochaí a bhí iontu.

B.

- (i) Déan cur síos ar shaol Thucydidas agus a chuid oibre mar staraí.
- (ii) Ainmnigh beirt scríbhneoirí a insíonn dúinn faoi Shóraithéas. Scríobh go hachomair a bhfuil ar eolas agat faoi shaol Shóraithéis.
- (iii) Déan cur síos ar phríomhghnéisithe an Phartanan. Abair cén fáth an dóigh leat a dtugtar moladh chomh mór sin dó mar fhoirgneamh.
- (iv) Scríobh nótaí ar **dhá cheann ar bith** díobh seo a leanas:–
vásáí na gCruthanna Dubha; cruthanna Kouros; an colún Dórach; an Carbadóir Deilfeach.

LEATHANACH BÁN

LEATHANACH BÁN